

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W GMINIE BRZOSTEK NA 2022r.

I WSTĘP

Problemy wynikające z uzależnień i to zarówno od alkoholu, narkotyków jak również behawioralnych (np. uzależnienie od hazardu, Internetu, pracy, zakupów, itp.) stanowią obecnie jedną z ważniejszych kwestii społecznych, ponieważ mają istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia Polaków czy relacje interpersonalne w środowisku rodzinnym. Różnego rodzaju uzależnienia to choroba społeczna, której konsekwencje dotyczą nie tylko osoby uzależnione, ale też członków ich rodzin. Uzależnienia przyczyniają się też do negatywnych zjawisk społecznych, takich jak; wykroczenia, czyny karalne, problem przemocy domowej.

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982r., oraz ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii do zadań własnych gminy należą działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych a także narkomanii. W obecnej sytuacji trwającego od 2 lat stanu pandemii COVID – 19, gdy zachodzi konieczność zachowania dystansu społecznego i izolacji oraz panuje stan niepewności o przyszłość, już jest zauważalny wzrost spożycia alkoholu, uzależnienia od Internetu i mediów społecznościowych zarówno wśród młodzieży jak też osób dorosłych. Następstwa pandemii będą długofalowe i odczuwalne przez wiele lat. Prognozuje się wzrost zachorowań na depresję co może skutkować skłonnością do zachowań ryzykownych związanych spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.

Działania samorządu w zakresie przeciwdziałania tym zjawiskom powinny być w tej sytuacji nakierowane na wspieranie rodzin oraz relacji społecznych, zarówno osób dorosłych młodzieży, dzieci, aby zmieniać obyczaje w zakresie używania substancji uzależniających, pokazywać alternatywne sposoby spędzania czasu lub radzenia sobie ze stresem, bez uciekania w niebezpieczne używki.

II DIAGNOZA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOTYKOWYCH I UZALEŻNIEŃ BEHAVIORALNYCH WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY BRZOSTEK

W 2021r. na terenie Gminy Brzostek zostały przeprowadzone badania ankietowe zarówno wśród dorosłych mieszkańców jak również uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Pierwszą przebadaną grupę stanowiło 200 dorosłych mieszkańców Gminy Brzostek.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, obejmujących m.in. zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia.

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych był odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Brzostek.

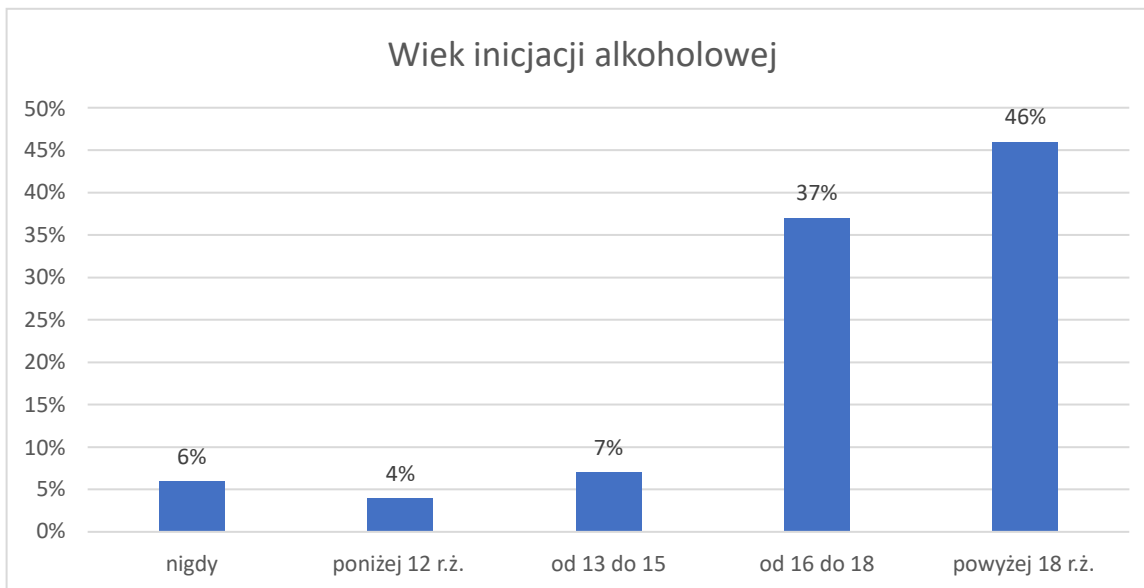
Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców

Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	22%	69%	7%	2%
Zanieczyszczenie wody	24%	52%	20%	4%
Wzrost uzależnienia od alkoholu w ostatnim czasie	32%	39%	25%	4%
Bezrobocie	9%	41%	45%	5%
Bieda, ubóstwo	9%	30%	53%	8%
Bezdomność	14%	13%	56%	17%
Wzrost przestępczości	13%	36%	48%	3%
Kryzys rodziny	23%	33%	38%	6%
Kryzys norm moralnych	24%	33%	38%	5%

Źródło: " Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek " – 2021r.,s.13

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Brzostek najistotniejszymi problemami społecznymi są: zanieczyszczenie powietrza (91%), wody (76%) oraz wzrost uzależnienia od alkoholu w ostatnim czasie (71% odpowiedzi).

W przeprowadzonej ankiecie zbadano także postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, **46% ankietowanych mieszkańców zadeklarowało, że po raz pierwszy spróbowało alkoholu po uzyskaniu pełnoletności**, 37% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na **wiek między 16 a 18 rokiem życia** a 6% zadeklarowało, że nigdy nie próbowało alkoholu.

Źródło: „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek” – 2021r., s. 15

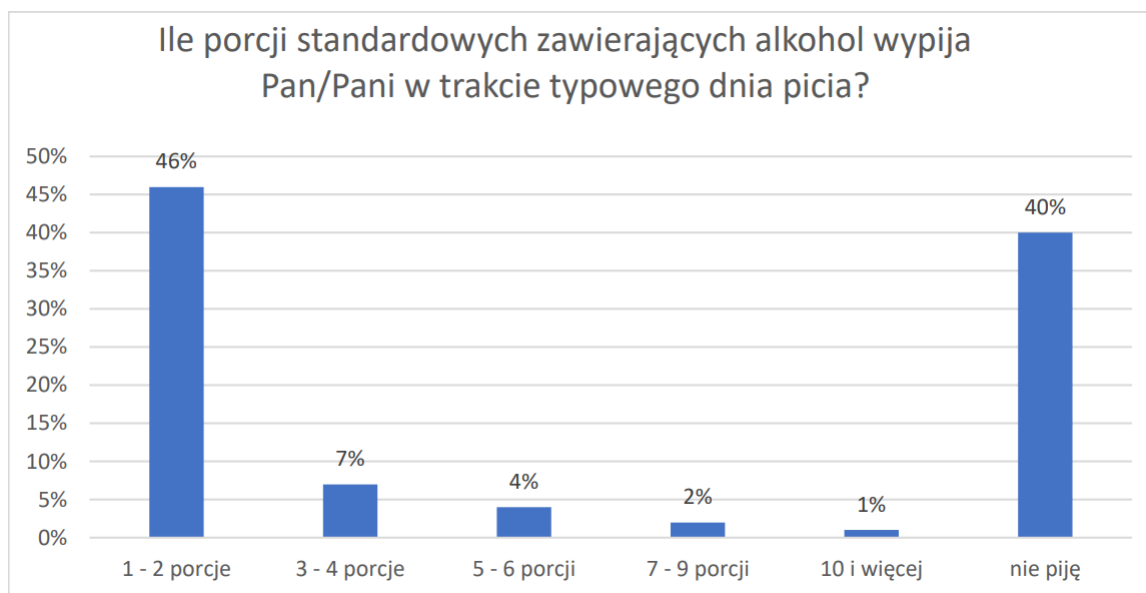
Kolejną kwestią poruszoną w badaniu była **częstotliwość spożywania alkoholu**. W tym pytaniu **37% respondentów zadeklarowało abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (26%)** oraz **kilka razy w miesiącu (16%)**. Niepokojącym jest, że **8% mieszkańców Gminy Brzostek wskazało na niemal codzienne spożywanie alkoholu**.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s. 15

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani łącznie deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu (46%). W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy Gminy Brzostek odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy piją dość regularnie, ale jednorazowo spożywają stosunkowo małe ilości alkoholu.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s. 16

Zachowania związane z pićm alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożyciu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Brzostek, ponieważ **łącznie 81% mieszkańców nie zgodziło się z powyższym twierdzeniem.**

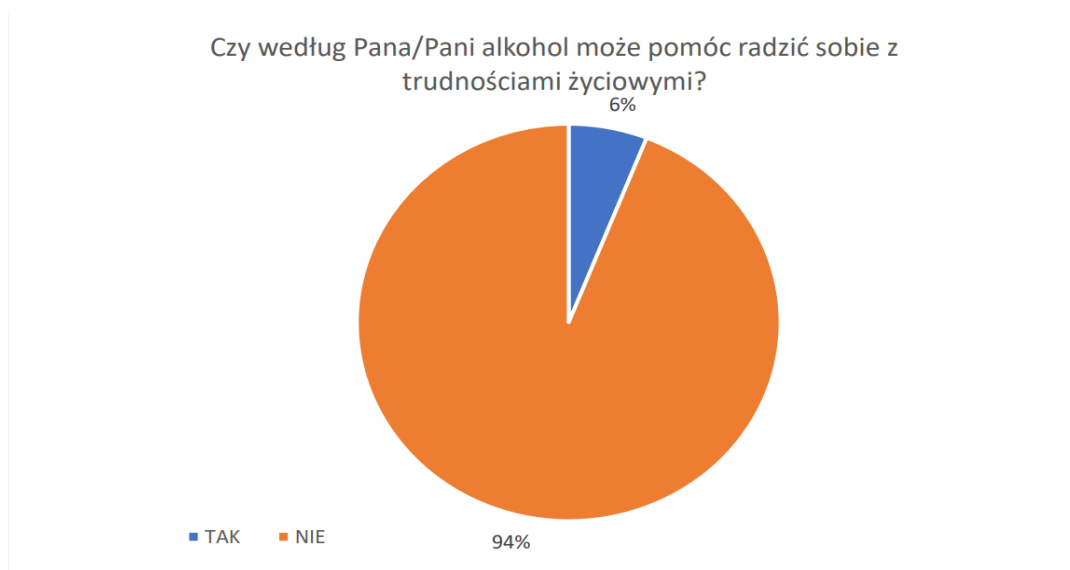
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 85% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczyć dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **64% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 56% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

Łącznie **99%** respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu**, 93% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych** a 96% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, że prowadzenie samochodu po spożyciu niewielkich ilości alkoholu jest bezpieczne.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	9%	10%	33%	48%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	52%	33%	7%	8%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	28%	36%	28%	8%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	25%	31%	21%	23%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	2%	5%	46%	47%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	4%	0%	5%	91%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0	1	2	97

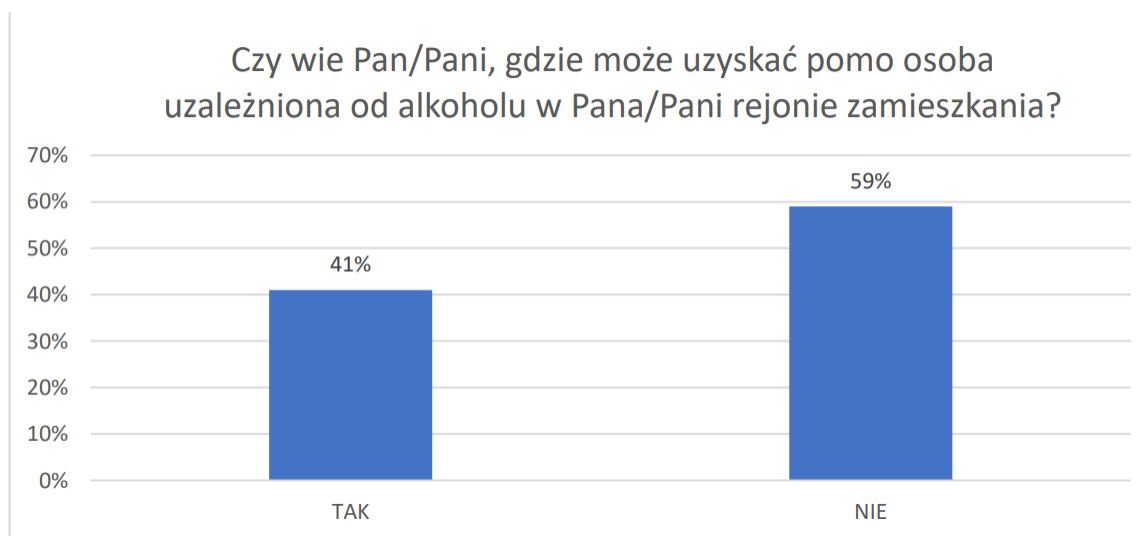
Źródło: ‘‘ Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek ‘‘ – 2021r., s. 17

Zapytano również mieszkańców, czy w ich opinii alkohol może pomagać w radzeniu sobie z trudnościami życiowymi. Tylko 6 % odpowiedziało twierdząco na to pytanie, a 94% uważa, że picie alkoholu nie pomoże w rozwiązywaniu napotykanym trudności

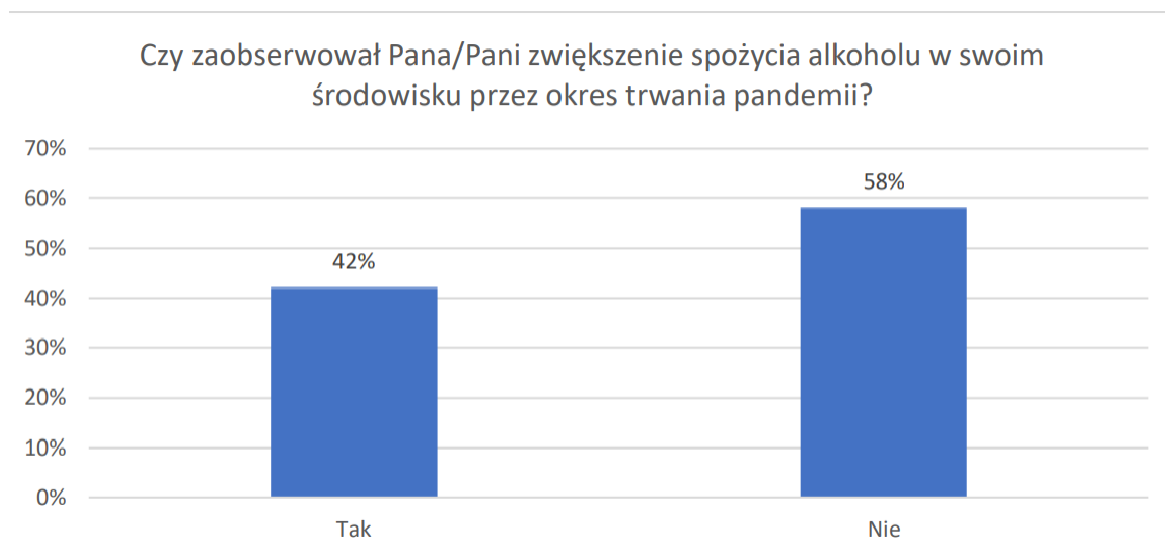
Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.18

Z badań wynika, że 41% ankietowanych mieszkańców Gminy Brzostek deklaruje, iż posiada wiedzę na temat miejsc w rejonie zamieszkania, w których osoba uzależniona od alkoholu może uzyskać pomoc. Najczęściej wskazywano na : kluby AA, Policję, ops, lekarza.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.18

W obliczu zmagania się z problemami dorośli często uciekają w różnego typu używki, czy uzależnienia. **42% badanych przyznało, że zaobserwowało zwiększone spożycie alkoholu w swoim środowisku w czasie pandemii.**

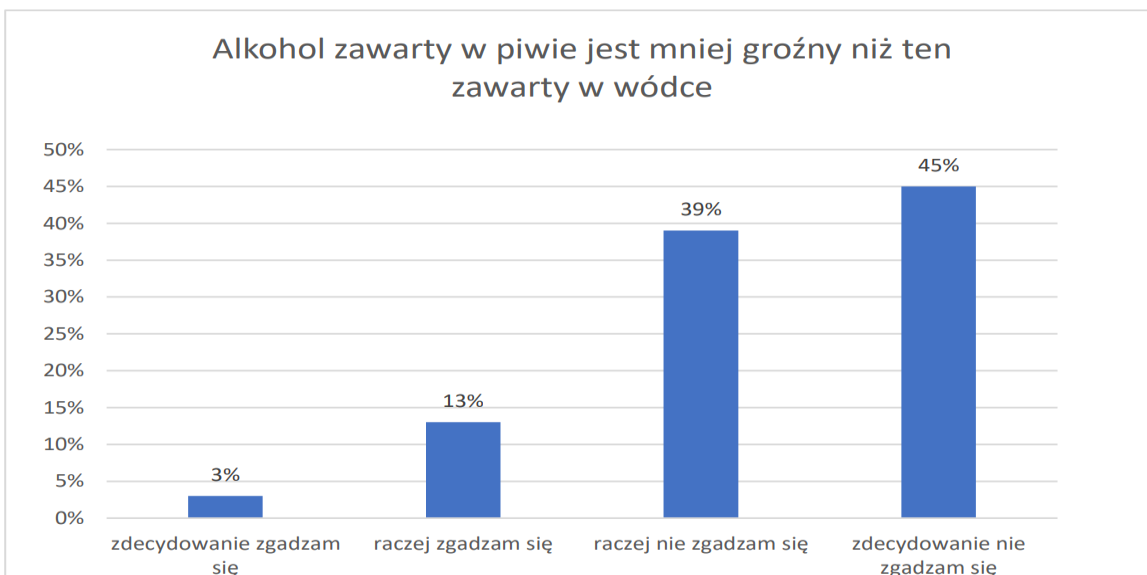

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s. 19.

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju.

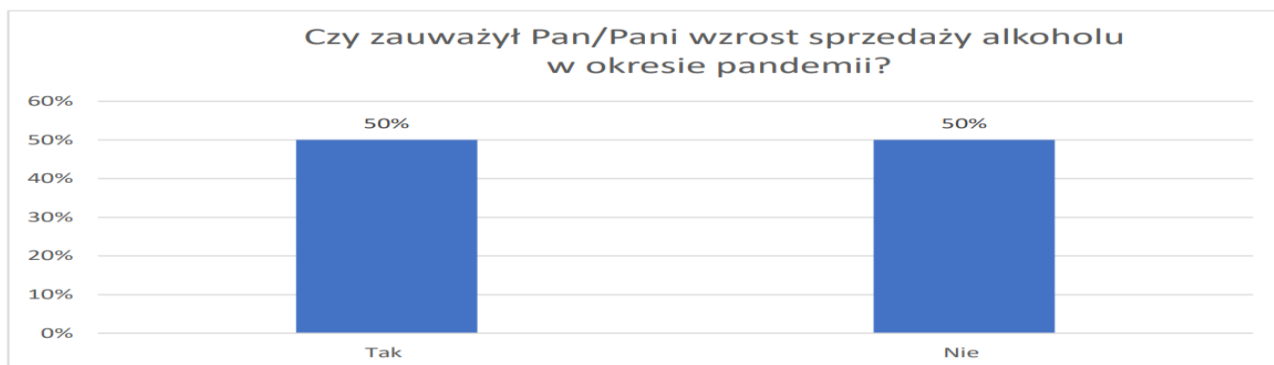
Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określenie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi 84% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r.,s.33.

Połowa ankietowanych sprzedawców, podobnie jak dorośli ankietowani, zauważa wzrost sprzedaży alkoholu w porównaniu z okresem sprzed pandemii.

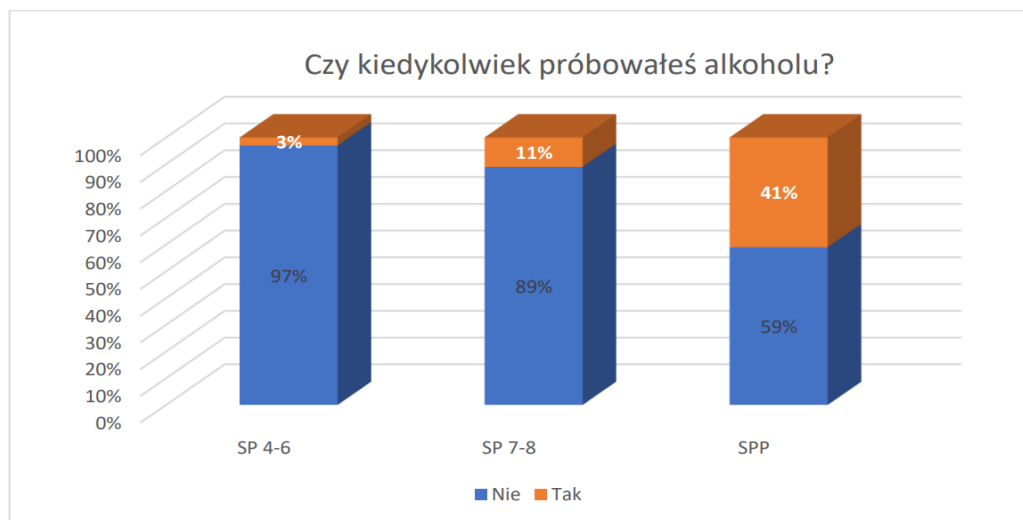
Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r.,s.40

Ostatnią grupą objętą przedmiotowym badaniem było 405 uczniów szkół podstawowych oraz szkoły ponadpodstawowej zlokalizowanych na terenie Gminy Brzostek. Badania w formie ankiety on-line przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	146
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8(SP 7-8)	163
Szkoły Ponadpodstawowe (SPP)	96
ŁĄCZNIE	405

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r.

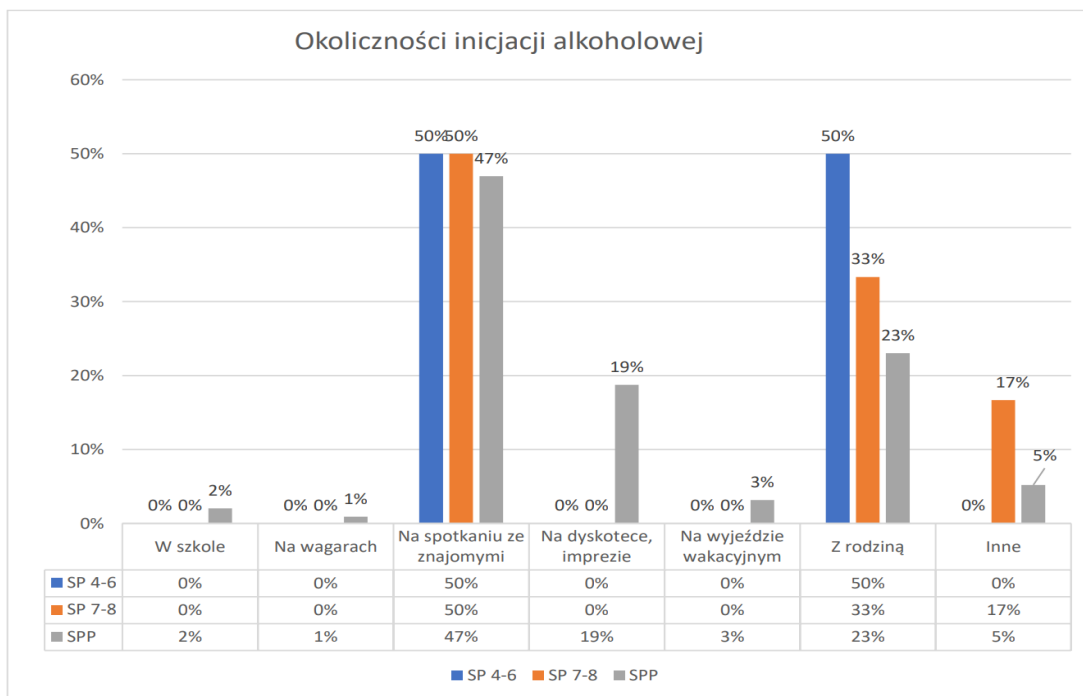
Uczniowie zostali najpierw zapytani o to, czy ma już za sobą inicjację alkoholową. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi 3% uczniów klas IV-VI, 11% uczniów klas VII-VIII szkoły podstawowej oraz 41% uczniów szkoły ponadpodstawowej piło już alkohol.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.45

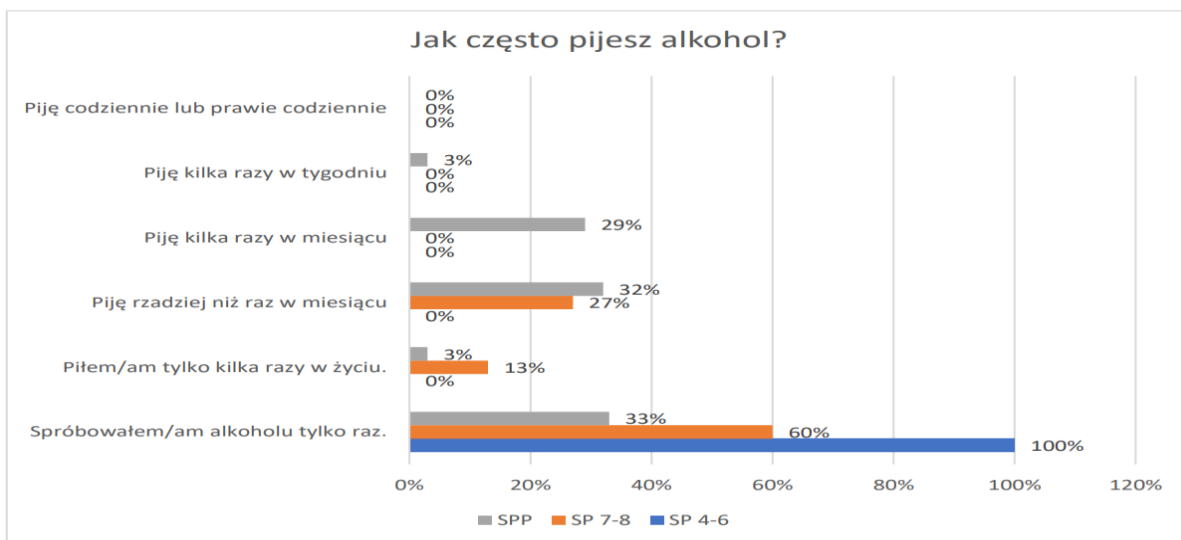
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów zarówno szkoły podstawowej, jak i ponadpodstawowej, jest **spotkanie ze znajomymi** oraz **towarzystwo rodziny**.

Powyższe wyniki wydają się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol.

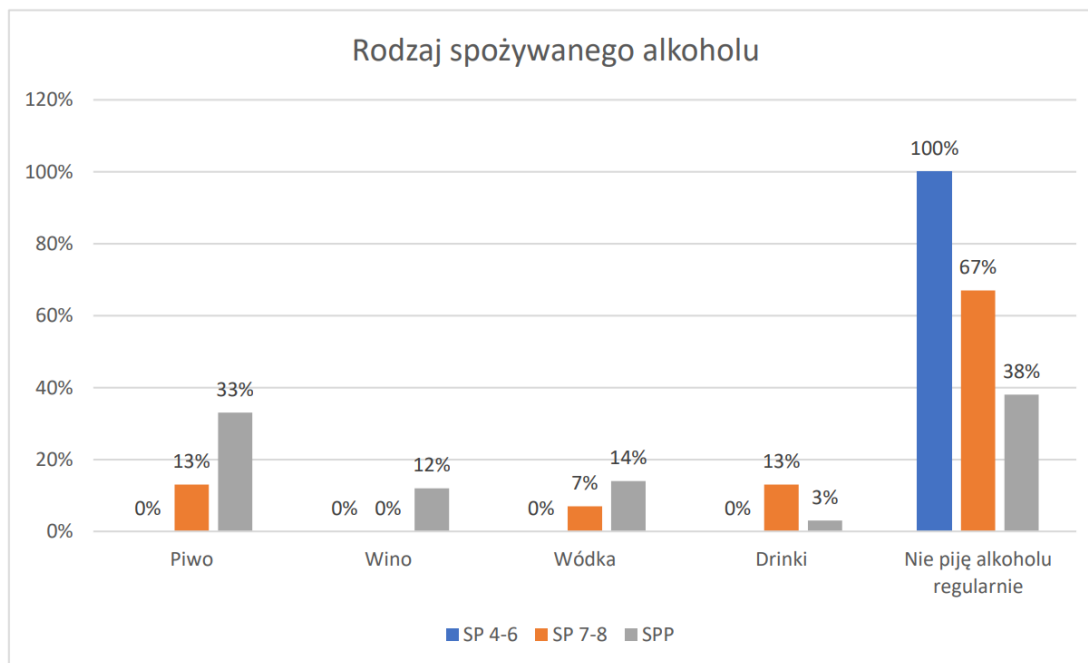
Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.46

Oprócz okoliczności inicjacji ważne jest także to, **jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol**. Jak wynika z ankiet, 100% najmłodszych uczniów deklaruje jednorazowy kontakt z alkoholem. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia, co obrazują dane umieszczone na poniższym wykresie. **Niepokojący jest także fakt, że 3% najstarszych uczniów deklaruje, że spożywa alkohol kilka razy w tygodniu.** Udzielone odpowiedzi obrazuje poniższy wykres.

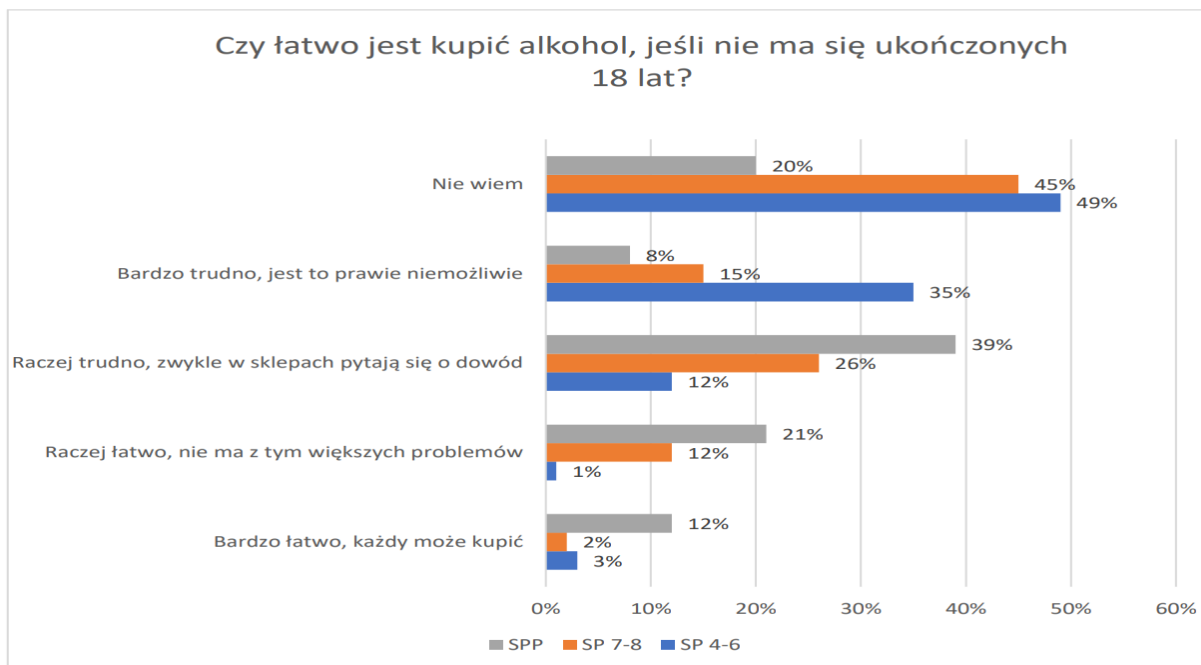
Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r.,s.48

W następnej kolejności uczniowie zostali zapytani o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo**, chociaż uczniowie klas ponadpodstawowych deklarują również spożycie wina (12%) oraz wódki (14%).

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r.s. 47

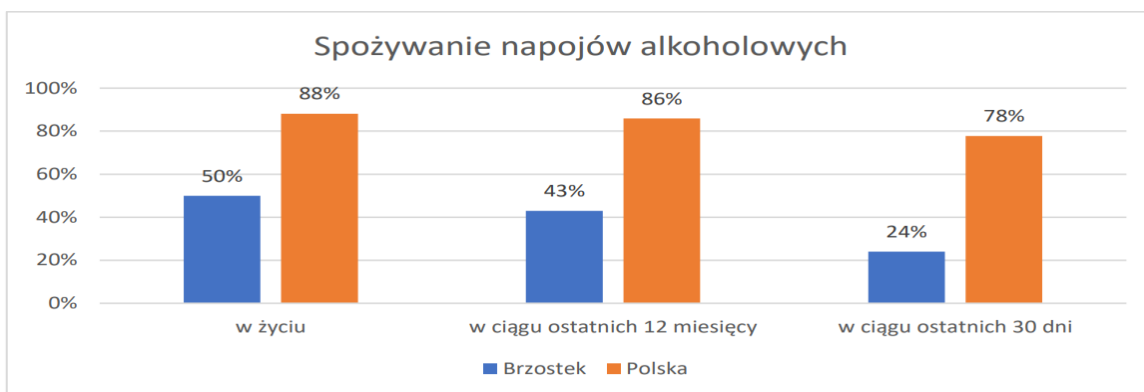
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki wskazują, że 49% uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej, 45% uczniów klas VI-VIII oraz 20% uczniów szkoły ponadpodstawowej nie wie, czy jest fizyczna możliwość zakupu alkoholu, gdy nie ma się ukończonych 18 lat. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 33% najstarszych uczniów wskazuje, że jest przeciwnie.**

Źródło: „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek” – 2021r., s. 50

Opracowana „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek 2021” zawiera również część porównującą wyniki badań przeprowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu Gminy Brzostek oraz próby ogólnopolskiej tej kategorii uczniów.

Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych Gminy Brzostek, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży próby ogólnopolskiej. **Uczniowie szkół ponadpodstawowych w Brzostku sięgają po alkohol zdecydowanie rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski**, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

Źródło: „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek” – 2021r., s. 83

W przeprowadzanej ankiecie zadano także uczniom pytanie: „**Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?**” Oczekiwania uczniów szkół ponadpodstawowych Gminy Brzostek wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej. Uczniowie szkół ponadpodstawowych Gminy Brzostek w porównaniu do próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

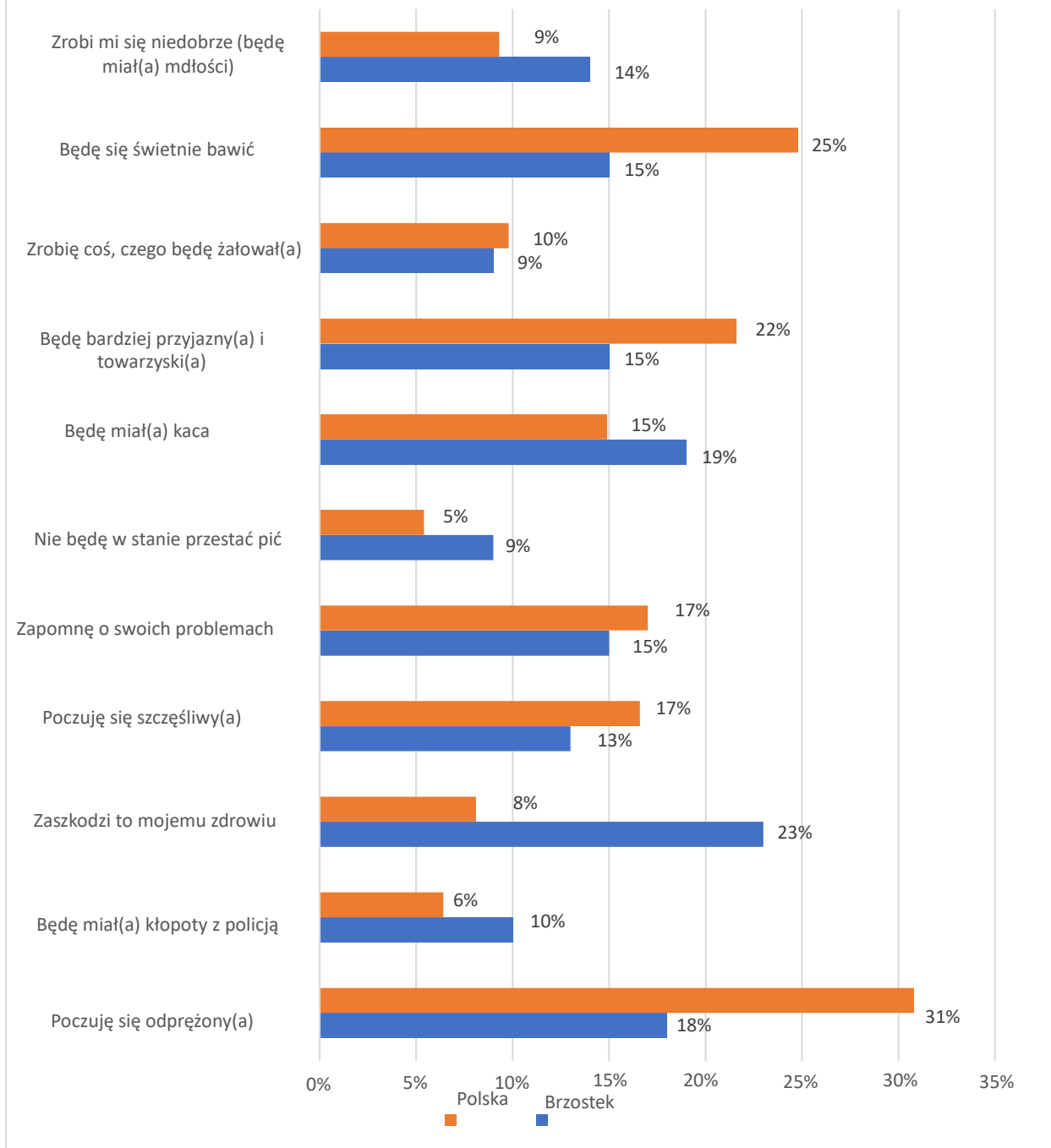
- **częściej:**

- obawy kłopotów z policją,
- zaszkodzenie swojemu zdrowiu,
- obawy, że nie będą mogli przestać pić,
- obawy przed mdłościami,
- obawy przed kacem (o 4%).

- **rzadziej:**

- poczucie odprężenia,
- poczucie bycia szczęśliwym,
- zapominanie o swoich problemach,
- bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim,
- przekonanie o świetnej zabawie,
- zrobienie czegoś, czego będą żałowali.

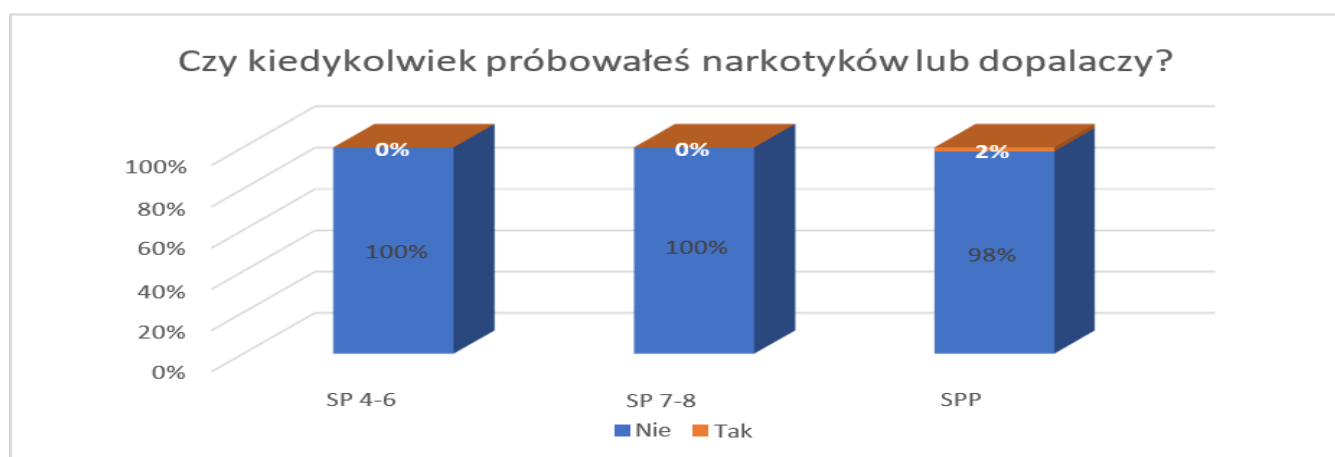
Picie napojów alkoholowych odpowiedź: "bardzo prawdopodobne"

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s. 86

Kolejną kwestią poruszaną w przedmiotowej diagnozie wśród dorosłych mieszkańców Gminy było zjawisko przyjmowania substancji odurzających, jak: dopalacze, narkotyki oraz leki.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 79% badanych mieszkańców Gminy Brzostek twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające, natomiast 21% deklaruje, że zna co najmniej jedną taką osobę. Kolejne 12% badanych deklaruje, że nie wie jakie substancje przyjmują te osoby, natomiast 10% wskazało na dopalacze, również 10% na marihuanę i haszysz, a 4% na leki używane w celach odurzenia. Przeprowadzone wśród uczniów badania dotyczące narkotyków i dopalaczy wykazały, że uczniowie szkół podstawowych z terenu Gminy nie podejmowali prób przyjmowania narkotyków lub dopalaczy, natomiast 2% uczniów szkół ponadpodstawowych ma za sobą inicjację narkotykową.

Źródło: „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek” – 2021r., s. 51.

Na zadane pytanie „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” badani uczniowie odpowiadali w większości, że dany problem ich nie dotyczy. Uczniowie szkół średnich, którzy przyznali się do kontaktu z narkotykami i dopalaczami deklarowali, że przyjęli powyższe substancje tylko raz i była to głównie marihuana. Zdecydowana większość uczniów nie ma wiedzy o tym, czy łatwo jest kupić narkotyki i dopalacze w ich środowisku.

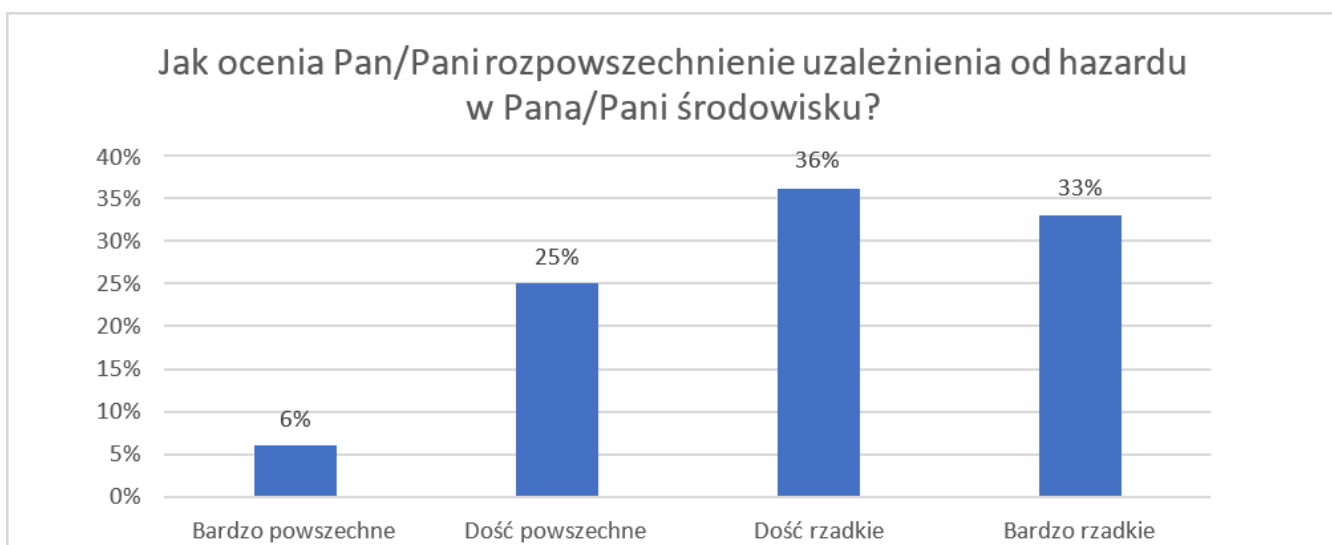
W dokonanej diagnozie poruszono również problem hazardu oraz uzależnienia od Internetu. O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu, czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Jak wynika z ogólnopolskich badań w 2019 r. 37,5% populacji osób w wieku powyżej 15 roku życia co najmniej raz grała na pieniądze. W porównaniu z 2015r. odsetek ten wzrósł prawie o 3%. Polacy najczęściej grają w Totalizatora Sportowego (27,4%), zdraпки (16,3%), loterie i konkursy SMS-owe (6,3%). Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, iż w porównaniu z 2015r. o blisko 20% spadła liczba osób uprawiających patologiczny hazard.

Spadła także częstotliwość grania wśród ogółu Polaków, przy czym największe, bo ponad 20% spadki obserwuje się w przypadku gier na automatach. Prawdopodobnie należy to powiązać z efektem nowelizacji ustawy hazardowej, która w 2017r. ograniczyła możliwość uprawiania hazardu na automatach z niskimi wygranymi.

Jeżeli chodzi o dzieci i młodzież, to w gry hazardowe chociaż raz w życiu grało 18,2% badanych piętnasto – szesnastolatków oraz 21,4% siedemnasto - siemnastolatków.

W ramach badania ankietowego również mieszkańcy Gminy Brzostek zostali zapytani o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

W subiektywnej ocenie **łącznie 31%** przebadanych dorosłych **mieszkańców stwierdziło, że zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość powszechne**, 69% respondentów uważa natomiast, że nie jest to powszechny problem w ich środowisku lokalnym.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s. 27.

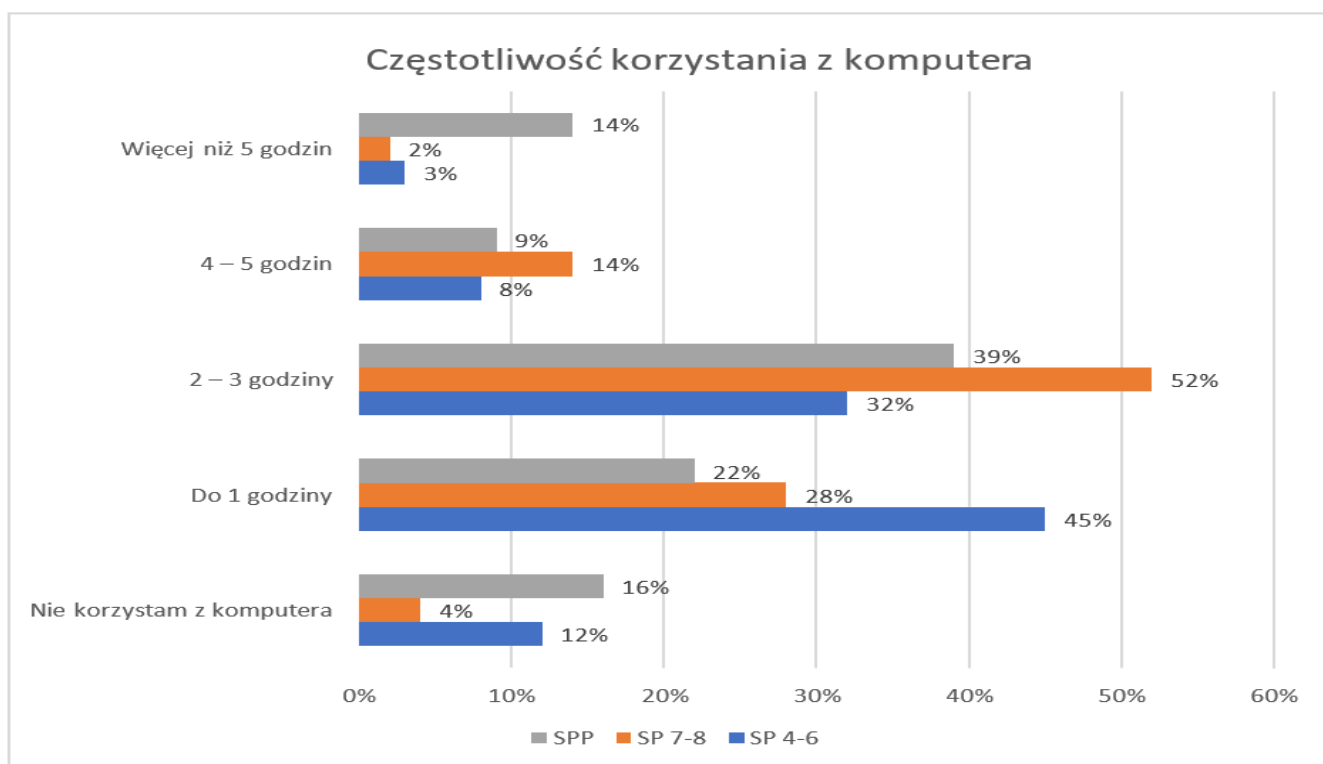
Nastolatki w wyższym stopniu niż osoby dorosłe są podatne na uzależnienie od hazardu i negatywne skutki gier hazardowych. W Internecie większa jest dostępność gier z zakładami pieniężnymi o niskie stawki a możliwość kontroli wieku jest mniejsza. **W Gminie Brzostek większość uczniów nigdy nie korzystało z gry na automatach (SP 4-6 - 98%; SP 7-8 - 87%; SPP - 84%), jednak ogólny odsetek uczniów mających styczność z taką formą spędzania wolnego czasu jest zauważalny.**

Wśród uczniów Gminy Brzostek popularność gier internetowych „na pieniądze” nie jest wysoka, większość z nich nie ma doświadczenia z taką formą spędzania wolnego czasu.

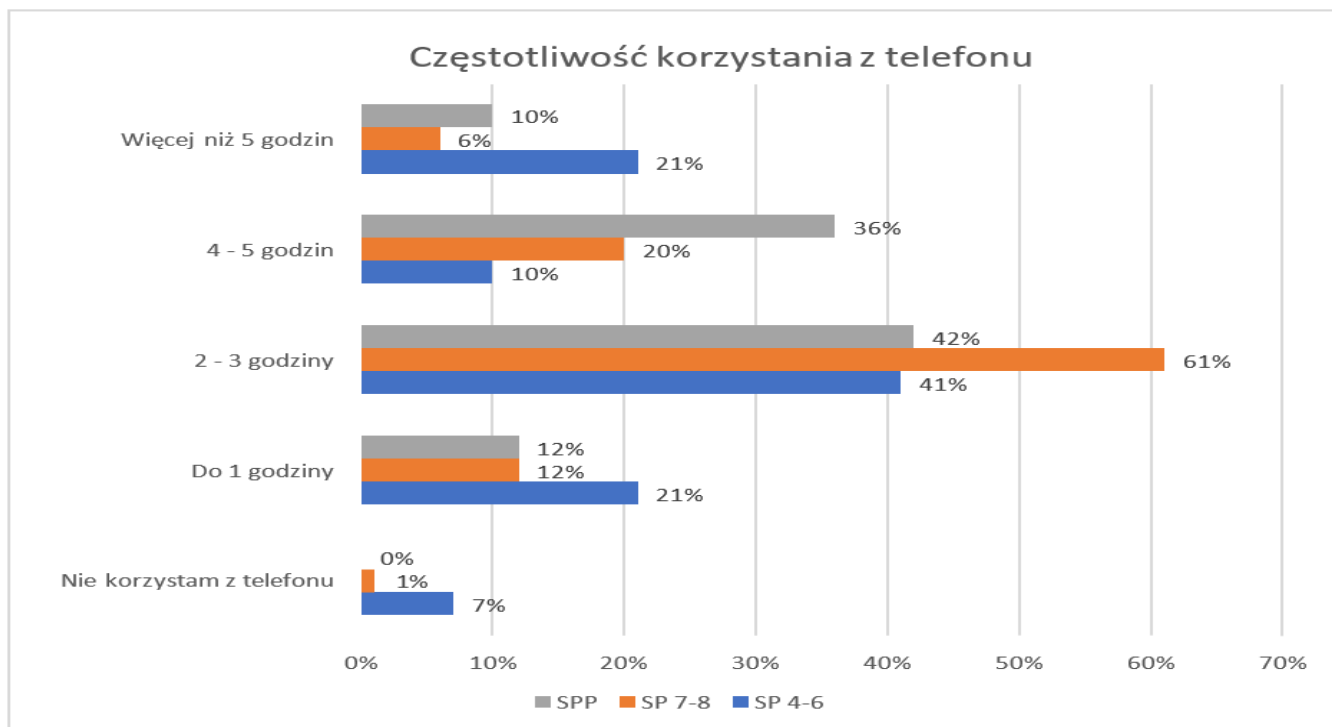
Niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 92% mieszkańców Gminy uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym. Tylko 8% ocenia je jako dość rzadkie i bardzo rzadkie.**

Najnowsze badania wykazują, że nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś nowym i bardzo poważnym problemem społecznym, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Internet jest integralnym elementem ich codziennej aktywności, rozrywki czy rówieśniczego życia społecznego. Według badań, problem uzależnienia dzieci i młodzieży od Internetu narasta i wymaga reakcji ze strony rodziców, opiekunów, pedagogów. Co trzeci nastolatek ma objawy problemowego użytkowania Internetu. Prawie co trzeci nastolatek odczuwa potrzebę stałego korzystania ze smartfona i nie jest w stanie bez niego funkcjonować.

W przeprowadzanej ankiecie zapytano dzieci i młodzież z terenu Gminy Brzostek m.in. o częstotliwość korzystania z Internetu i telefonu. Udzielone odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.59.

Źródło: "Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych – Gmina Brzostek" – 2021r., s.59.

Z powyższych wykresów wynika, że wraz z wiekiem badanej młodzieży wzrasta liczba godzin dziennie przeznaczanych na korzystanie z komputera (poza wykorzystaniem komputera do nauki). Większość uczniów spędza przed komputerem od dwóch do trzech godzin dziennie (SP 4-6 - 32%; SP 7-8 - 52%; SPP – 39%). Co niepokojące część uczniów spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin dziennie (SP 4-6 –3%, SP 7-8 - 2% SPP - 14%). Jeśli chodzi o czas spędzony na korzystaniu z telefonu, uczniowie deklarują: 2-3 godziny (SP 4-6 – 41%; SP 7-8 – 61%; SPP – 42%) oraz 4-5 godzin (SP 4-6 – 10%; SP 7-8 – 20%; SPP – 9%).

W praktyce może to oznaczać, że po zakończeniu lekcji korzystanie z komputera i telefonu jest dla nich główną, jeśli nie jedyną formą spędzania wolnego czasu.

Uczniowie zostali zapytani w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer i telefon, kiedy spędzają przy nim wolny czas. Najbardziej popularne formy wykorzystywania tych urządzeń to; **gry komputerowe, portale społecznościowe i nauka.**

W badaniach CEBOS w 2019r. po raz pierwszy została także uwzględniona kwestia kontaktu małych dzieci z Internetem (dzieci w wieku 1-5 lat). Jak wynika z odpowiedzi rodziców tych dzieci wynika, że z urządzeń mobilnych korzysta ok. 30% dzieci między 12 a 23 miesiącem życia i blisko 70% dzieci w wieku od 2 do 5 lat. Najwięcej badanych mających dzieci poniżej 6 roku życia wykorzystuje urządzenia mobilne do zajęcia czasu znużonym dzieciom. Rzadziej stosuje się je po to, by nakłonić je do jedzenia, czy uspokoić.

II ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagrożeń, a także mocnych i słabych stron w kontekście profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz uzależnień behawioralnych.

MOCNE STRONY:

1. Identyfikacja problemów społecznych, z jakimi borykają się rodziny w Gminie Brzostek.
2. Wysoki poziom świadomości badanych dorosłych mieszkańców nt. szkodliwości spożywania napojów alkoholowych.
3. Zaangażowana kadra pomocy społecznej z odpowiednią wiedzą, kwalifikacjami i doświadczeniem.
4. Wsparcie psychologiczne i prawne dla rodzin w sytuacji kryzysowej.
5. Zapewnienie przedstawicielom instytucji i służb działających na rzecz rodziny możliwości podnoszenia swojej wiedzy i umiejętności w obszarze walki z uzależnieniami.
6. Bogata oferta zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży.
7. Realizacja zadań przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
8. Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
9. Mała popularność narkotyków i dopalaczy wśród dzieci i młodzieży.

SŁABE STRONY:

1. Niewystarczająca współpraca niektórych rodziców ze szkołami, zwłaszcza dotyczy to uczniów „problemowych” i dysfunkcyjnych.
2. Zbyt mała ilość różnorodnych form współpracy pomiędzy wszystkimi instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży.
3. Niewystarczająca edukacja społeczna w temacie profilaktyki oraz zagrożeń płynących z nadużywania napojów alkoholowych.
4. Postawy mieszkańców Gminy odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu na średnim poziomie ryzyka.
5. Zbyt mała wiedza mieszkańców na temat możliwości uzyskania pomocy przez osobę/rodzinę, w której występuje problem alkoholizmu, czy przemocy w rodzinie.
6. Brak możliwości korzystania z terapii na terenie Gminy Brzostek.
7. Problem uzależnienia od Internetu zarówno wśród dorosłych jak również dzieci.
8. Co piąty dorosły mieszkaniec Gminy deklaruje, że zna osobę, która zażywa substancje psychotropowe.

SZANSE:

1. Znaczne środki finansowe przeznaczone w Gminie na profilaktykę.
2. Prawie 80% dorosłych mieszkańców Gminy Brzostek stwierdziło w badaniu ankietowym, że nie mają w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.
3. Zwiększenie zakresu programów profilaktycznych realizowanych na terenie szkół.
4. Zwiększenie ilości akcji informacyjnych na terenie Gminy.

ZAGROŻENIA:

1. Występowanie na terenie Gminy zagrożeń funkcjonowania rodziny, uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, przemoc w rodzinie.
2. Niewystarczająca wiedza społeczeństwa na temat współczesnych zagrożeń.
3. Dość łatwy dostęp nieletnich do napojów alkoholowych.
4. Niewystarczająca kontrola rodzicielska treści do jakich dostęp w Internecie mają dzieci i młodzież.
5. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej, 11% uczniów klas VII-VIII szkoły podstawowej oraz 41% uczniów szkoły ponadpodstawowej, co należy postrzegać w kategorii zagrożeń społecznych.

III ZASOBY INSTYTUCJONALE

Na terenie Gminy Brzostek funkcjonują następujące podmioty, które zajmują się realizacją zadań z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której głównym zadaniem jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a w szczególności zwiększenie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla takich osób.
2. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Brzostek, który tworzy grupa specjalistów podejmująca współpracę celem udzielenia pomocy osobom lub całym rodzinom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym problemem przemocy.
3. Placówki oświatowe, które samodzielnie, lub we współpracy z innymi podmiotami realizują działania profilaktyczne skierowane do swoich wychowanków oraz ich rodziców.
4. Komisariat Policji w Brzostku.
5. Organizacje pozarządowe, które realizują wsparcie dla beneficjentów Programu.
6. Punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych.

IV BENEFICJENCI PROGRAMU

Adresatem Programu jest społeczność lokalna, w tym zarówno dzieci i młodzież jak również dorośli mieszkańcy Gminy Brzostek (w szczególności konsumenci alkoholu pijący ryzykownie, szkodliwie, osoby uzależnione od alkoholu a także ich rodziny).

V CELE I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Cel główny: Zapobieganie powstawaniu nowych zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu, narkotyków oraz wywołanych uzależnieniami behawioralnymi wśród mieszkańców Gminy Brzostek oraz zmniejszenie rozmiarów już istniejących, negatywnych zjawisk związanych ze spożyciem alkoholu, narkotyków.

- 1. Cel szczegółowy: Opóźnienie inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród młodych mieszkańców Gminy Brzostek.***
- 2. Cel szczegółowy: Promowanie postaw społecznych ważnych dla obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, m.in. w kwestii zachowania trzeźwości na drogach.***
- 3. Cel szczegółowy: Promowanie zdrowego stylu życia poprzez wprowadzenie do szkół programów profilaktycznych.***
- 4. Cel szczegółowy: Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na gruncie profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą.***
- 5. Cel szczegółowy: Wzmocnienie kompetencji rodziców w kwestii prawidłowego komunikowania się z dziećmi.***
- 6. Cel szczegółowy: Wzmacnianie relacji społecznych poprzez pokazywanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu mieszkańcom Gminy Brzostek.***

Realizacja powyższych celów będzie dokonywana w ramach następujących zadań i działań:

- 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz osób zagrożonych uzależnieniem.***

1. Finansowanie wynagrodzenia Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która m.in. podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, opiniuje wnioski o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Finansowanie GKRPA obejmuje koszty związane m.in. z ponoszeniem opłat sądowych związanych z kierowaniem wniosku do sądu w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego, koszty opinii biegłych w przedmiocie uzależnienia, koszty kształcenia członków GKRPA, (wskaźnik realizacji działania: liczba posiedzeń GKRPA, liczba kontroli placówek sprzedaży napojów alkoholowych, liczba osób, co do których GKRPA podejmowała czynności związane z nadużywaniem alkoholu, liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła z wnioskiem do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego).

Termin realizacji: 2022r. - na bieżąco, wg. potrzeb.

2. Kontynuacja finansowania działalności punktu konsultacyjnego, w tym finansowanie porad specjalisty pracującego w punkcie, którego zadaniem jest m.in. motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia, udzielanie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym, gromadzenie aktualnych informacji nt. dostępnych miejsc pomocy i kompetencji poszczególnych służb i instytucji zajmujących się pomocą dla osób uzależnionych oraz ich rodzin (wskaźnik realizacji działania: liczba udzielonych porad, liczba osób korzystających ze wsparcia).

Termin realizacji: 2022r.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i/lub narkomanii pomocy psychologicznej, psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

1. Udzielanie przez specjalistę zatrudnionego w punkcie konsultacyjnym porad dla osób z rodzin, gdzie występują problemy alkoholowe, narkomanii oraz zachowania przemocowe (wskaźnik realizacji: liczba udzielonych porad, liczba osób korzystających ze wsparcia).

Termin realizacji: 2022r.

2. Organizowanie i finansowanie szkoleń/warsztatów dla pracowników m.in. MGOPS, Policji, służby zdrowia, pracowników oświaty, członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, aby mogli oni udzielać pomocy i wsparcia rodzinom, w których występuje problem nadużywania alkoholu, narkomanii lub zjawisko przemocy (wskaźnik realizacji działania: liczba i rodzaj przeprowadzonego kształcenia, liczba uczestników)

Termin realizacji: 2022r.

3. Organizowanie i finansowanie szkoleń/warsztatów/konferencji/programów itp. dla rodziców, które wskażą odbiorcy m. in., w jaki sposób opóźnić inicjację alkoholową swoich dzieci, jak prawidłowo komunikować się ze swoimi dziećmi, itp. (wskaźnik realizacji działania: liczba uczestników szkoleń/warsztatów/konferencji/programów, liczba godzin zrealizowanych szkoleń / warsztatów / konferencji/programów itp.).

Termin realizacji: 2022r.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

1. Finansowanie działań podejmowanych w ramach kampanii " Postaw na rodzinę", której celem jest poprawa komunikacji między członkami rodziny, budowanie prawidłowych relacji interpersonalnych itp. (m.in. festyny, spektakle profilaktyczne, koncerty i widowiska teatralne, zawody sportowe, różnego rodzaju konkursy, zakup materiałów edukacyjnych w ramach kampanii itp.)(wskaźnik realizacji działania: liczba i rodzaj podjętych działań, ilość materiałów edukacyjnych rozdyskrebowanych).

Termin realizacji: 2022r.

2. Dofinansowanie kształcenia dla nauczycieli, pedagogów, trenerów w celu zwiększenia ich kompetencji w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą, np. w obszarze strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka, prowadzenia profesjonalnych programów profilaktycznych, itp. (wskaźnik realizacji działania: liczba uczestników kształcenia, liczba i formy kształcenia, liczba godzin zrealizowanego kształcenia).

Termin realizacji: 2022r.

3. Finansowanie prowadzonych na terenie szkół programów profilaktycznych (wskaźnik realizacji działania: liczba i rodzaj zrealizowanych programów, liczba uczestników).

Termin realizacji: 2022r.

4. Finansowanie warsztatów i zajęć dla dzieci i młodzieży w szkołach z zakresu profilaktyki uzależnień, zachowań ryzykownych i zagrożeń, oraz wzmacniania relacji społecznych i umiejętności społecznych.

(wskaźnik realizacji działania: liczba i rodzaj zrealizowanych programów, liczba uczestników).

Termin realizacji: 2022r.

5. Organizowanie i/lub finansowanie półkolonii/kolonii dla dzieci zagrożonych uzależnieniami, w tym behawioralnymi (wskaźnik realizacji: liczba i rodzaj zorganizowanych/sfinansowanych form wypoczynku, liczba uczestników)

Termin realizacji: 2022r.

6. Finansowanie i prowadzenie kampanii społecznych na temat uzależnień behawioralnych oraz dystrybuowanie materiałów informacyjno- edukacyjnych w tym temacie (wskaźnik realizacji: liczba i rodzaj przeprowadzonych kampanii, liczba rozdystrybuowanych materiałów)

Termin realizacji: 2022r.

7. Finansowanie zajęć dla rodziców rozwijających ich kompetencje wychowawcze, w tym np. jak ustalać zasady korzystania z Internetu, telefonu przez dzieci (wskaźnik realizacji: liczba i rodzaj zrealizowanych zajęć, liczba uczestników)

Termin realizacji: 2022r.

8. Szkolenia dla nauczycieli, pedagogów, pracowników OPS, członków GKRPA oraz pracowników innych instytucji i organizacji działających także w obszarze profilaktyki uzależnień w tematyce uzależnień behawioralnych (wskaźnik realizacji: liczba przeprowadzonych szkoleń i liczba uczestników szkoleń).

Termin realizacji: 2022r.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii.

1. Wspieranie i dofinansowanie działalności stowarzyszeń, grup abstynencko – trzeźwościowych, organizacji promujących zdrowy styl życia, bez stosowania używek (wskaźnik realizacji: rodzaj oraz liczba podejmowanych działań).

Termin realizacji: 2022r. na bieżąco, wg. potrzeb

2. Współpraca z Komisariatem Policji w Brzostku oraz innymi podmiotami w zakresie zapobiegania patologiom społecznym związanym z nadużywaniem alkoholu i zażywaniem narkotyków oraz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach. (wskaźnik realizacji: rodzaj i liczba przeprowadzonych działań).

Termin realizacji: 2022r.

3. Zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji itp. nt. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz ich dystrybucja wśród podmiotów, instytucji, służb, osób fizycznych, organizacji zajmujących się także profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wskaźnik realizacji: rodzaj i liczba zakupionych oraz rozdystrybuowanych publikacji).

Termin realizacji: 2022r.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. Systematyczne prowadzenie kontroli placówek sprzedaży napojów alkoholowych (wskaźnik realizacji działania: liczba przeprowadzonych kontroli placówek sprzedaży napojów alkoholowych).

Termin realizacji: 2022r.

2. Podejmowanie przez Gminę interwencji oraz występowanie przed sądem jako oskarżyciel publiczny w przypadku złamania zakazu sprzedawania alkoholu nieletnim, lub nietrzeźwym oraz złamania zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych (wskaźnik realizacji: liczba podjętych działań).
Termin realizacji: 2022r. na bieżąco, wg. potrzeb.

Na terenie Gminy Brzostek nie funkcjonuje centrum integracji społecznej, gdyż nie zdiagnozowano potrzeby jego uruchomienia. W związku z tym nie przewiduje się na chwilę obecną finansowania zatrudnienia socjalnego. W przypadku uruchomienia takiej placówki zadanie polegające na wspieraniu zatrudnienia socjalnego zostanie dofinansowane w ramach Programu.

6. Pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

1. Wszelka pomoc świadczona przez pracowników MGOPS w Brzostku na rzecz osób uzależnionych oraz ich rodzin (wskaźnik realizacji działania: liczba i rodzaj podjętych działań, liczba osób, które skorzystały z pomocy Ośrodka).

Termin realizacji: 2022r. – na bieżąco, wg. potrzeb.

VI ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Za udział w posiedzeniu Komisji, lub udział w czynnościach kontrolnych punktów sprzedaży napojów alkoholowych członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przysługuje każdorazowo wynagrodzenie w wysokości: 270 zł brutto dla Przewodniczącego Komisji, 250 zł brutto dla Sekretarza Komisji i 230 zł brutto dla członka Komisji. Wynagrodzenie to obejmuje także ewentualne koszty związane z dojazdem na szkolenia, konferencje, czy kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Wynagrodzenie będzie płatne na podstawie listy obecności podpisanej przez uczestników danego posiedzenia, lub kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

VII REALIZATOR PROGRAMU

Realizatorem Programu jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brzostku przy współpracy z:

- Urzędem Miejskim w Brzostku,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariatem Policji w Brzostku,
- szkołami z terenu Gminy Brzostek,
- placówkami kultury i sportu,
- Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia,
- innymi podmiotami realizującymi zadania w obszarze uzależnień, w tym behawioralnych.

VIII FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu będzie finansowana ze środków budżetu Gminy Brzostek.

IX MONITOROWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ NARKOMANII W GMINIE POPRZEZ GROMADZENIE I AKTUALIZACJĘ DANYCH O SKALI ZJAWISKA

1. Informacja o stanie zagrożeń powstałych w wyniku używania alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych przez dzieci i młodzież oraz o podjętych inicjatywach w kwestii profilaktyki.

Realizator: dyrektorzy szkół z terenu Gminy Brzostek.

2. Informacja o skali pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Realizator: Kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brzostku.

3. Informacja dotycząca popełnienia przestępstw pod wpływem alkoholu, narkotyków.

Realizator: Komisariat Policji w Brzostku.

4. Informacja z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problem Alkoholowych.

Realizator: Przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Burmistrz Brzostku sporządzi raport z wykonania „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Brzostek na 2022 r.”, który przedłoży Radzie Miejskiej w Brzostku do 30 czerwca 2023r.

Przewodniczący Rady

Marcin Sas